

UZASADNIENIE DO PROJEKTU USTAWY O JEDNOLITEJ CENIE KSIĄŻKI
z dnia 25.03.2015 r.

Ustawa o jednolitej cenie książki ma za przedmiot zwiększenie dostępności i podaży ambitnej literatury w przystępnej cenie oraz taką regulację rynku wydawniczego i dystrybucji książek w Polsce, aby małe i średnie wydawnictwa i księgarnie miały równe szanse rozwoju. Celem ustawy jest wprowadzenie do polskiego porządku prawnego regulacji siostrzanej do funkcjonujących w innych Państwach Europy, a umożliwiających wydawcy i importerowi książek ustalenie, na określony ustawą czas, jednolitej ceny książek, obowiązującej wszystkich sprzedawców końcowych – księgarzy, księgarnie sieciowe, sklepy wielobranżowe, kioski itp.

Doświadczenia innych krajów pokazują, że jednolita cena książek w perspektywie doprowadziła do poszerzenia oferty wydawniczej o książki ambitne, które jako wolnorotujące były mniej opłacalne – z chwilą, kiedy księgarnie nie musiały już angażować znacznych środków w prowadzenie „wojen cenowych” z dyskontami i sklepami wielkopowierzchniowymi, możliwe stało się przeznaczenie części tych środków na utrzymanie szerokiej oferty wydawniczej. Wprowadzenie regulacji pozwala na określenie niższego poziomu cen detalicznych – wydawnictwa nie muszą doliczać „zapasu” na natychmiast stosowane przeceny. Dane z Włoch wykazały spadek cen po wprowadzeniu regulacji w roku 2012. W Niemczech ceny książek mają od lat niższe wzrosty cen niż inne towary i usługi. Utrzymanie na rynku małych i średnich firm dystrybucyjnych i księgarń, w większości firm rodzinnych, umożliwia z kolei powstawanie i rozwój małych przedsiębiorstw wydawniczych, dla których nie ma miejsca w dużych firmach dystrybucyjnych.

Przedmiotem ustawy są prawa i obowiązki wydawców, importerów i sprzedawców końcowych, związane z jednolitą ceną książek oraz określenie zasad jej ustalania. Ustawa nakłada na wydawców i importerów obowiązek ustalenia jednolitej ceny danej książki przed wprowadzeniem jej do obrotu, przy czym cena ta musi następnie być stosowana przez wszystkie podmioty prowadzące sprzedaż książki nabywcy końcowemu, tj. podmiotowi kupującemu książkę w celu innym niż jej dalsza odsprzedaż, w szczególności w ramach prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej. Przepisów ustawy o jednolitej cenie książki nie stosuje się co do zasady do sprzedaży książek w ramach ponadgranicznego handlu elektronicznego. Definiując książkę powołano się w ustawie na zakres wskazany w Polskiej Klasyfikacji Wyrobów i Usług (pod numerem 58.11.1 oraz 58.11.2). Ustalona cena powinna być podana do publicznej wiadomości, przy czym jako obowiązkowe wskazano przekazanie informacji o niej do Biblioteki Narodowej, a do wyboru wydawcy/importera pozostawiono podanie jej dodatkowo do informacji publicznej poprzez nadrukowanie na samej książce lub zamieszczenie w internetowym katalogu wydawcy. Dodatkowo, jednolita cena oraz informacja o roku i miesiącu wprowadzenia książki do obrotu powinny zostać trwale umieszczone na książce lub zamieszczone w internetowym katalogu wydawcy.

Ustawa przewiduje wyjątki od obowiązków nałożonych na podmioty operujące w ramach rynku książki, które mają na celu dostosowanie jej do potrzeb rynku, rozumianego nie tylko jako rynek dla wydawców / importerów / dystrybutorów, ale także jako rynek dla czytelników.

Wydawca i importer są zwolnieni z obowiązku ustalenia jednolitej ceny pewnych rodzajów książek, co uzasadnione jest ich specyfiką, wyróżniającą je spośród pozostałych publikacji książkowych. Do grupy tych książek należą książki w wydaniach bibliofilskich, mających przeznaczenie kolekcjonerskie i wydanych w numerowanym nakładzie, nieprzekraczającym 500 egzemplarzy, książek artystycznych,

których wydanie wymagało wykorzystania metod rękodzielniczych, książek wydanych na zamówienie, w łącznym nakładzie nieprzekraczającym 150 egzemplarzy, książek wydanych przez zagranicznego wydawcę w języku innym niż polski i importowanych na terytorium kraju. Obowiązek sprzedaży książki po już ustalonej jednolitej cenie nie dotyczy sprzedaży wysyłkowej z terytorium kraju za granicę, a także nie ma zastosowania do jej sprzedaży wymienionym w ustawie podmiotom – wydawcy tej książki, jej importerowi, przedsiębiorcom wykonującym działalność gospodarczą w zakresie dystrybucji książek, pracownikom wymienionych podmiotów oraz autorowi książki – pod warunkiem zakupu książki na własny użytek.

Ponadto, wzorem regulacji europejskich, zaproponowano możliwość odstępstwa od ustalonej ceny jednolitej na poziomie 5% - tylko jako obniżki ceny. Odrębnie uregulowano dopuszczalne rabaty dla bibliotek, instytucji kultury i placówek oświatowych, które mogą osiągnąć poziom 25%.

Dodatkowo, dopuszczono stosowanie 15% upustów od ustalonej ceny jednolitej dla nabywców końcowych dokonujących zakupu książek na targach książki. To uregulowanie koresponduje z dotychczasową praktyką sprzedaży i swoistą „tradycją” targów książki.

Regulacją ustawy objęto także podręczniki. Ustawa dopuszcza udzielenie przez sprzedawcę końcowego 15% rabatu na podręczniki w sytuacji, gdy są one kupowane przez stowarzyszenie rodziców uczniów danej szkoły korzystających z danego podręcznika, którego cele statutowe przewidują podejmowanie działań w tym zakresie.

W razie sprzedaży książek używanych, wybrakowanych, wadliwych lub uszkodzonych, sprzedawca końcowy, pod warunkiem poinformowania nabywcy końcowego o wadach danego egzemplarza, może zastosować cenę inną niż jednolita cena.

Aby zapewnić szeroką dostępność książek, ustawodawca nakłada na sprzedawców końcowych, których główna działalność polega na sprzedaży książek, obowiązek zamówienia na żądanie nabywcy końcowego jednego egzemplarza danej książki. Nabywca końcowy ma obowiązek wcześniejszego uregulowania ceny książki, a sprzedawca końcowy może go także obciążyć kosztami związanymi z dostarczeniem książki. Sama usługa zamówienia książki powinna być realizowana nieodpłatnie. Sprzedawca końcowy będzie zwolniony z opisywanego obowiązku w sytuacji, jeżeli książka jest niedostępna u jej wydawcy lub importera.

Okres obowiązywania jednolitej ceny został zaproponowany na poziomie 12 miesięcy. Jednocześnie, po upływie 6 miesięcy od końca miesiąca, w którym wprowadzono książkę do obrotu, dopuszczono wycofanie przez wydawcę i importera wycofanie z rynku całego nakładu książki i ustalenia nowej jednolitej ceny na okres pozostały do upływu 12 miesięcy obowiązywania ceny jednolitej. Ponadto, w przypadku podwyższenia stawki podatku od towarów i usług na książki w okresie obowiązywania ustalonej jednolitej ceny, wydawca i importer będą uprawnieni do jej zmiany poprzez uwzględnienie tej podwyżki.

W celu uniemożliwienia obejścia ustawy, Ustawodawca wprowadził regulację stanowiącą, że w przypadku importu na terytorium kraju książki wydanej w Polsce, a następnie objętej eksportem, cena sprzedaży nie może, w okresie obowiązywania jednolitej ceny, być niższa niż cena ustalona przez wydawcę. Powyższe nie stosuje się do sytuacji importowania książek z państw należących do Europejskiego Obszaru Gospodarczego, chyba że obiektywne czynniki, a w szczególności brak rzeczywistej sprzedaży w tym państwie, pozwalają stwierdzić, że działanie to miało na celu obejście przepisów ustawy.

Ustawa wprowadza karalność naruszenia przepisów w zakresie ustalenia i stosowania ceny jednolitej książek wprowadzonych do obrotu ustalając, iż stanowi to wykroczenie, którego sprawca podlega karze grzywny. Jednocześnie, w art. 16 projektu ustawy wskazano, iż sprzedaż książek po cenach innych niż dozwolone przepisami ustawy oraz reklama z naruszeniem art. 13 ustawy stanowi czyn nieuczciwej konkurencji w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 1993 roku o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji.

W ustawie przewidziano 6-miesięczny termin *vacatio legis*. Wskazano także, że regulacją nie zostaną objęte książki wprowadzone na rynek przed wejściem w życie ustawy, co podyktowane jest chęcią uniknięcia zamętu, który regulacja przeciwna mogłaby wywołać na rynku, nakładając na wydawców/importerów/sprzedawców końcowych bardzo duże obciążenia.

Analizując stan rynku książki w państwach europejskich, w tym także w państwach, gdzie z regulacji analogicznej do objętej ustawą o jednolitej cenie książki zrezygnowano (np. w Wielkiej Brytanii), należy zauważyć, że ustawa, obok wspierania kultury i czytelnictwa, prawdopodobnie wpłynie także pozytywnie na utrzymanie i rozwój sieci księgarskiej. Tym samym zasadnie twierdzić można, że proponowana ustawa uwzględni i popiera interesy mikro, małych i średnich przedsiębiorców trudniących się sprzedażą książek.